

Μάθημα / Τάξη

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ, Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΡΙΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

Ημερομηνία

25/2/2024

Επιμέλεια Διαγωνίσματος

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Να δοθεί το περιεχόμενο των εξής ιστορικών εννοιών:

- α) Δίκη των εξ
- β) Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής (1923)
- γ) Επιτροπή Ανταλλαγής Πληθυσμών (ΕΑΠ)

[Μονάδες 15]

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

1. Ο βασιλιάς Γεώργιος Β' μετά την παλινόρθωσή του διόρισε ως πρωθυπουργό τον Κονδύλη.
2. Τον Απρίλιο του 1936 ο Μεταξάς επέβαλε δικτατορία.
3. Το 1974 κατέρρευσε η δικτατορία των συνταγματαρχών.
4. Το 1824 σημειώθηκε η καταστροφή των Ψαρών.
5. Οι πρώτοι Έλληνες πρόσφυγες του 20^{ου} αιώνα προέρχονταν από την Ανατολική Ρωμυλία.

[Μονάδες 10]

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στα κύρια γεγονότα που έλαβαν χώρα από το κίνημα του Νικολάου Πλαστήρα (1933) έως και το κίνημα του Γεωργίου Κονδύλη τον Οκτώβριο του 1935.

[Μονάδες 15]

ΘΕΜΑ Β2

Πώς αντέδρασαν οι πρόσφυγες όταν πληροφορήθηκαν το περιεχόμενο της Σύμβασης της Λωζάννης (μονάδες 4) και γιατί οι κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας συμφώνησαν για υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών; (μονάδες 6).

[Μονάδες 10]

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Γ1

Βάσει των ιστορικών σας γνώσεων και των ιστορικών πηγών που ακολουθούν, να αναφερθείτε στο ζήτημα των προσφυγικών ροών από την Κρήτη: α) κατά την επανάσταση του 1821(μονάδες 8)· β)κατά την οθωνική περίοδο (μονάδες 3)· γ) κατά την επανάσταση του 1866-1869 (μονάδες 14).

[Μονάδες 25]

Κείμενο I

«Το τέλος της Επανάστασης του 1821 είχε βρει την Κρήτη γεμάτη ερείπια και χήρες. Ικανό τμήμα του πληθυσμού είχε χαθεί ή εγκαταλείψει το νησί, ενώ η ανελέητη πάλη είχε προκαλέσει τη σχεδόν ολοκληρωτική εξολόθρευση των ανδρών σε ορισμένες περιοχές. Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού είχε πέσει στους 13 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο περίπου».

Λεωνίδα Καλλιβρετάκης, «Η Κρήτη 1829-1869. Μεταξύ δύο επαναστάσεων», στο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, Ελληνικά Γράμματα, 2004, τ. 4^{ος}, σ. 374.

Κείμενο II

«Στην αρχή της επανάστασης, το 1821-1822, οι επαναστατημένοι Χριστιανοί [στην Κρήτη] είχαν επιτυχίες, σύντομα όμως η συντονισμένη δράση των τουρκοαιγυπτιακών δυνάμεων οδήγησε στην κατάπνιξη της επανάστασης την άνοιξη του 1824 [...] Βιαιοπραγίες και καταστροφές σημειώθηκαν σε πολλές περιοχές και κάποιοι οικισμοί εγκαταλείφθηκαν. Η επανάσταση του 1821-1830 είχε σοβαρές επιπτώσεις στον πληθυσμό της Κρήτης. Εκτός από τις απώλειες στα πεδία των μαχών, απώλειες σημειώθηκαν και μεταξύ των αμάχων, ιδιαίτερα από την πλευρά των Χριστιανών.[...] Στη μείωση του χριστιανικού πληθυσμού συνέβαλε κυρίως η αποδημία μεγάλου αριθμού Χριστιανών οι οποίοι είχαν συμμετάσχει στην επανάσταση, καθώς και των οικογενειών τους, προς την Πελοπόννησο και τα νησιά του Αιγαίου».

Νίκος Ανδριώτης, «Χριστιανοί και μουσουλμάνοι στην Κρήτη, 1821-1924. Ένας αιώνα συνεχούς αναμέτρησης εντός και εκτός του πεδίου της μάχης», *Μνήμων*, 26, 2004, σ. 65-66.

Κείμενο III

[Στην κρητική επανάσταση του 1866] η επίσημη ελληνική πολιτεία επέλεξε να ακολουθήσει έναν αδιέξοδο δρόμο: υποκίνησε ή ανέχθηκε την αποστολή εθελοντικών σωμάτων, αποφεύγοντας ουσιαστικά να χαράξει μία σαφή πολιτική στάση. Κι αν σε κάτι διέφερε η κρίση του 1854 απ' αυτήν του 1866-1869 ήταν ότι αυτή τη φορά τη μεγαλοϊδεατική πολιτική δεν την ευνοούσε ο θρόνος και ότι, εν αντιθέσει με τα γεγονότα του Κριμαϊκού πολέμου, η επαμφοτερίζουσα στάση των ελληνικών κυβερνήσεων και η αγωνιστικότητα των Ελλήνων του νησιού απλώς παρέτεινε τον κρητικό αγώνα για δύομισι χρόνια [...] Έτσι μετά τις πρώτες οργανωτικές προσπάθειες των Κρητών για ένοπλο αγώνα με τη μορφή κλεφτοπολέμου, ξεκίνησαν και στον ελλαδικό χώρο προσπάθειες για να ενισχυθεί η προσπάθεια των επαναστατών. Συστάθηκαν ειδικές επιτροπές για αποστολή ποικίλης υλικής, στρατιωτικής βοήθειας, καθώς και εθελοντών, επιτροπές που είτε υποκαθιστούσαν το αδρανές επίσημο κράτος είτε ασκούσαν στην ουσία εξωτερική πολιτική δίκην υπουργείου».

Δημήτρης Μαλέσης, «...ν' ανάψη η επανάστασις». *Μεγάλη Ιδέα και Στρατός τον 19^ο αιώνα*, Ασίνη, 2018, σ. 191.

ΘΕΜΑ Δ1

Το πρώτο διάστημα των προσφύγων του 1922 στο ελληνικό κράτος: α) ποιος ήταν ο αριθμός τους, από τι υπέφεραν και με ποιες συνέπειες; (μονάδες 10)· β) πώς πραγματοποιήθηκε η περίθαλψη και η προσωρινή στέγαση; (μονάδες 10)· γ) τι προσδοκίες έτρεφαν; (μονάδες 5). Οι απαντήσεις να βασιστούν στις γνώσεις που έχετε αλλά και στις ιστορικές πηγές που ακολουθούν.

[Μονάδες 25]

Κείμενο I

«Το 1922, οι πρώτες αφίξεις των προσφύγων προκάλεσαν επιδημία τύφου και έξαρση της ελονοσίας στη Μακεδονία και τη Θράκη. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, η ίδρυση το 1922 αυτόνομου Υπουργείου Υγείας επιχείρησε να επιτελέσει διπλή λειτουργία, υποδηλώνοντας, συμβολικά κατ' αρχήν, την οξύτητα του προβλήματος και ενοποιώντας διάσπαρτες μέχρι τότε υπηρεσίες και αρμοδιότητες [...] Οι εκτιμήσεις όλων των αρμοδίων στο Μεσοπόλεμο συνέτειναν στη διαπίστωση της σοβαρότητας της κατάστασης, όχι μόνο λόγω του εύλογου ενδιαφέροντος που προκαλούσε η ασθένεια ενός σημαντικού τμήματος του πληθυσμού, αλλά και από την άποψη του χρηματικού κόστους που σήμαινε κάθε φορά η εκδήλωση της νόσου για την οικονομία του ελληνικού κράτους. Λίγο πριν την έλευση των προσφύγων, μελέτη για τις επιπτώσεις της φυματίωσης στα οικονομικά του κράτους υπολόγιζε την οικονομική ζημία του σε 36.000.000 δραχμές ετησίως, δηλαδή κάπου 4.000 δραχμές για καθένα από τα 9.000 περίπου θύματα της ασθένειας. Το 1928 το συνολικό κόστος της «ανθρωποφθοράς», που προκαλούσε μονάχα η ελονοσία, υπολογιζόταν περίπου στα 700.000.000 δραχμές ετησίως».

Κώστας Κατσάπης, «Δημόσια υγεία, πρόσφυγες και κρατική παρέμβαση στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου», στο *Πέρα από την καταστροφή. Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου*, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, 2003, σ. 43-44.

Κείμενο II

«[...] χιλιάδες πρόσφυγες εξακολουθούν να διαμένουν σε θέατρα, σε αλάνες, σε αποθήκες, αμέτρητοι στο Παναθηναϊκό Στάδιο, μέσα στον αγωνιστικό χώρο, κάτω από τις κερκίδες. Η κυβέρνηση παίρνει την απόφαση όλοι αυτοί να μεταφερθούν στο αεροδρόμιο στο Γουδί, όπου οι εκεί εγκαταστάσεις μπορούν να τους στεγάσουν πιο άνετα, να τους δώσουν μιαν ανάσα παραπάνω. Όχι μόνο για να μην βρέχονται και να μην κρυώνουν, αλλά και για να μπορεί να γίνει καλύτερη η ιατρική φροντίδα τους, να αποφευχθούν τα πλέον σοβαρά προβλήματα, καθώς ήδη μετρούν δεκάδες θύματα από αρρώστιες, ιδίως λοιμώξεις. Η Γενική Διεύθυνση Υγείας, που είχε συστήσει το δημόσιο, κάνει ό,τι μπορεί προς αυτή την κατεύθυνση. Απολυμαντικοί κλίβανοι, απολυμαντήρια, γιατροί, συνεργεία αναδαμαλισμού που γιατροπορεύουν και εμβολιάζουν όσους περισσότερους μπορούν. Αλλά η προσφυγιά είναι ατελείωτη, και ολοένα έρχεται καινούργια».

Βασίλης Τζανακάρης, *Στο όνομα της προσφυγιάς. Από τα δακρυσμένα Χριστούγεννα του 1922 στην Αβασίλευτη Δημοκρατία του 1924*, Μεταίχμιο, 2009, σ. 87.

Κείμενο III

Στη Σαλαμίνα

Στης Σαλαμίνας τα νερά
Καράβι ταξιδεύει

κι ένα κορίτσι στη στεριά
τη μάνα του γυρεύει.

Ρίχνει σταυρό στη θάλασσα
πετροβολάει το χόμα
δώδεκα χρόνια πέρασαν
και τη θυμάται ακόμα.

Μάνα που πάλευες μες στα λιμάνια
δίχως χαμόγελο και περηφάνια
Μάνα που λύγισες μες στα μουράγια
τις νύχτες άγρυπνη σαν κουκουβάγια
μάνα μου, μάνα μου κυνηγημένη
από την κούνια σου στη Μενεμένη.

Στης Σαλαμίνας τα νερά
κοιμάται το φεγγάρι
κι ένα κορίτσι στη στεριά
για τ' όνειρο σαλπάρει.

Βλέπει της Σμύρνης τη φωτιά
του Κορδελιού τη στάχτη
κι ένα λουλούδι που άνθιζε
στον κήπου τους το φράχτη.

Νίκος Γκάτσος, από τον δίσκο «Ρεμπέτικο», σε μουσική Σταύρου Ξαρχάκου, 1984.